

Pārresoru koordinācijas centrs

SADARBĪBAS PLATFORMAS “DEMOGRĀFISKO LIETU CENTRS” 35. SĒDE

2020. gada 11. augustā plkst. 15.00 – 16.30

Brīvības bulvārī 36, MK Bibliotēkā

PROTOKOLS

Sēdes dienas kārtība

1. Bērnu, jaunatnes un ģimenes pamatnostādnes – *Status Quo*
2. DLC iesniegtie prioritāro pasākumu pieteikumi 2021.–2023. gada ietvarā
3. Citi jautājumi

Sēdi vada:

Imants Parādnieks, sadarbības platformas “Demogrāfisko lietu centrs” (DLC) vadītājs

Piedalās:

Ekspertu sadarbības platformas “Demogrāfisko lietu centrs” dalībnieki un to pilnvarotie pārstāvji:

N. Jirgensone – Pārresoru koordinācijas centra (PKC) Attīstības plānošanas nodaļas konsultante

P. Leiškalns – Sociālo lietu eksperts

I. Mežs – LU EVF Ekonomikas un vadības zinātniskā institūta pētnieks, demogrāfijas jomas eksperts

K. Ploka – finanšu ministra padomniece

Nepiedalās:

R. Bremšmits - VARAM Reģionālās politikas departamenta direktors

K. Lipšāns – LM parlamentārais sekretārs

J. Muižniece – LM Valsts sekretāra vietniece

Citi sēdes dalībnieki:

L. Neikens – LM Bērnu un ģimenes politikas departamenta vecākais eksperts

Protokolē:

Dace Valte-Rancāne (PKC)

Sēdi sāk plkst. 15.19

1. BĒRNU, JAUNATNES UN ĢIMENES PAMATNOSTĀDNES – STATUS QUO

(L. Neikens)

L. Neikens informē par LM veikto darbu Bērnu, jaunatnes un ģimenes pamatnostādņu sagatavošanā.

Galvenās tēzes:

1) Šobrīd ir definēts mērķis, izdalīti četri rīcības virzieni, kuros tiek vērtētas esošās problēmas un vajadzīgās aktivitātes:

1) ģimenes kā vērtības stiprināšana, bērnu audzināšana un aprūpe: - veicināt likumisko pārstāvju izpratni par bērna aprūpi; - veicināt sabiedrības izpratni; - pilnveidot speciālistu zināšanas, prasmes; - izvērtēt vardarbības novēršanas un mazināšanas ekosistēmu u.c.

2) ģimeņu ar bērniem materiālās labklājības vecināšana: - finansiālā atbalsta palielināšana aizbildņiem; - ĢVP pārskatīšana, nosakot atkarībā no aprūpējamo bērnu skaita; - finansiālā atbalsta nodrošināšana viena vecāka ģimenēs esošiem bērniem.

3) Jauniešu patstāvīgas dzīves sākums: - uzlabot bērnu ārpusģimenes aprūpes iestāžu darbinieku, audžuģimeņu, aizbildņu zināšanas un prasmes sagatavot bērnus dzīvei pēc ārpusģimenes aprūpes beigām; - pilnveidot psihosociālo darbu ar bez vecāku gādības palikušajiem pilngadību sasniegušajiem jauniešiem pēc ārpusģimenes aprūpes beigām; - nodrošināt mentora pakalpojumu.

4) Bērnu tiesību aizsardzības un atbalsta sistēmas pilnveide: -izglītības programmu izstrādāšana bāriņtiesu priekšsēdētājiem un darbiniekiem; - Bāriņtiesu darbinieku sertifikācija; - vienota metodika un izpratne; -vienots sociālā pakalpojuma modelis u.c. pasākumi.

2) LM bijušas diskusijas un nosūtītas vēstules PKC, TM, IeM, lūdzot līdz septembrim sniegt ierosinājumus par pamatnostādņu tvēruma jautājumiem. LM plāno septembrī tikties ar katru institūciju, lai pārrunātu idejas un diskutētu par tām.

3) I.Parādnieks ierosina Pamatnostādņu projektam veltīt atsevišķu DLC sēdi, lai DLC var sniegt arī savu ieguldījumu, tāpat lūdzam LM atsūtīt ceļakarti, kad kas plānots saistībā ar pamatnostādņēm, laika grafiks, utt. jo Pamatnostādņu izstrāde sasaistīta ar struktūrfondos plānoto finansējumu, un tām jābūt jau šogad.

DLC nolemj:

- 1.1. Lūgt LM iesniegt sagatavoto pamatnostādņu projektu izskatīšanai DLC sēdē kopā ar indikatīvo Pamatnostādņu izstrādes grafiku/ ceļakarti (procesī, NVO iesaiste etc.) līdz 18. augustam;
- 1.2. Organizēt atsevišķu DLC sēdi, lai sniegtu savu ieguldījumu Pamatnostādņu izstrādē.

2. DLC IESNIEGTIE PRIORITĀRO PASĀKUMU PIETEIKUMI 2021.– 2023. GADA IETVARĀ

(I.Parādnieks)

I. Parādnieks informē, ka DLC sagatavojis un iesniedzis 16 prioritāro pasākumu pieteikumus, proti:

- 1) Par sociālās apdrošināšanas iemaksām BKA laikā no BKP un VP kopsummas – šis ir vienīgais periods, kas izkritis no sociālās apdrošināšanas sistēmas, un šobrīd esošā situācija nav taisnīga pret jaunajām māmiņām (nepieciešamie līdzekļi – 2021/2022/2023 - 0 EUR);
- 2) Mājokļu garantiju atbalsta programma – nepieciešams paplašināt Altum īstenoto mājokļu garantiju programmu, iekļaujot jaunas atbalstāmās iedzīvotāju kategorijas (nepieciešamie līdzekļi – 5/5,5/6 miljoni EUR);
- 3) Ģimenes valsts pabalsta reforma – lai mazinātu bērnu nabadzības riskus, nepieciešams pārskatīt pabalsta piešķiršanas nosacījumus, lai veidotu taisnīgāku sistēmu, kas ņemtu vērā faktiski aprūpējamo bērnu skaitu ģimenē, ieviešot gradāciju: 25 EUR (vienīgajam bērnam); 50 EUR bērnam divu bērnu ģimenei (2x50); 75 EUR bērnam trīs bērnu ģimenei (75x3); 100 EUR bērnam četru bērnu ģimenei (100x4), (nepieciešamie līdzekļi – ik gadu 82,5 miljoni EUR). Izskanējusi konceptuāla LM piekrišana šādai reformai;
- 4) studiju budžeta vietas bērniem no daudz bērnu ģimenēm – efektīvs kompensators ģimenēm, kam ĢVP reformas dēļ samazināsies pabalsts. Būtisks ilgtermiņa ieguldījums, jo pētījumi objektīvi liecina, ka jaunieši ar augstāko izglītību gūst augstākus ienākumus un attiecīgi sniedz lielāku ieguldījumu, turklāt daudz bērnu ģimeņu aptaujā norādīts, ka ģimenēm ir apgrūtināti segt studiju izdevumus (nepieciešamie līdzekļi – 1,6/4/ 6 miljoni EUR ~2000 jaunajiem studentiem gadā);

- 5) Starptautiskais forums – ”Laiks bērniem. Pārmaiņu vēsmas” demogrāfisko izaicinājumu aktualizēšanai - Valsts prezidenta padomnieki pauduši interesi (nepieciešamie līdzekļi – 380 tk EUR 2021. gadā);
- 6) pirmsskolas izglītība un bērnu pieskatīšana – lai arī Valsts kasē ir piešķirta nauda pašvaldību aizņēmumiem PII būvēšanai, tas pilnībā neatrisina problēmu, pat ja rindas samazinās par 25% gadā. Uzskatam, ka bērnu attīstībai labvēlīgs risinājums būtu atbalsīt vecākus finansiāli, ja tie bērnu pieskata paši līdz 3 gadu vecumam, vai alternatīvi var izvēlēties bērnudārzu vai aukli. Risinājums mazinātu mākslīgās rindas (nepieciešamie līdzekļi – 9/5,4/5,4 miljoni EUR);
- 7) programma “Ģimenei draudzīga darbavieta” profesionālās un privātās dzīves saskaņošanai. (nepieciešamie līdzekļi – 180 000 EUR katru gadu);
- 8) Goda ģimenes programmas paplašināšana, attiecinot to arī uz ģimenēm, kurās aug bērni ar īpašajām vajadzībām, neatkarīgi no bērnu skaita ģimenē, 3+ kartes aplikācijas izstrāde un starptautiskās lietojamības veicināšana - (nepieciešamie līdzekļi – 80 000 EUR katru gadu);
- 9) demogrāfiju veicinoši pasākumi programmas “Ģimenei draudzīga pašvaldība” ietvaros (nepieciešamie līdzekļi – 50 000 EUR katru gadu), tomēr papildus jādomā arī par bērnu vasaras nometņu organizēšanu un finansēšanu;
- 10) mājokļu subsīdiju programma “Balsts” – šobrīd pieejams finansējums pusgadam, iedzīvotāji izrāda aktīvu interesi, notiek sadarbības līgumu ar bankām slēgšana, bet pilnvērtīgai subsīdiju programmas funkcionēšanai vajadzētu papildu finansējumu (nepieciešamie līdzekļi – 3,6 miljoni EUR katru gadu);
- 11) hipotekārā kredīta procentu iekļaušana IIN izdevumos – jāatvieglo hipotekāro kredītu maksātāju – kuplo ģimeņu finansiālā situācija, un kontekstā ar jauno “Balsts” programmu jāskata atbalsta iespējas jau esošo hipotēku maksātājiem, perspektīvā tiecoties uz 50% subsīdijas piešķiršanu tiem, kas saistības uzņēmušies pirms 2020. gada 1. jūlija (nepieciešamie līdzekļi – 3,5 miljoni EUR ikgadēji);
- 12) Iespēja vecākiem dalīt atvieglojumu par apgādībā esošu bērnu, lai mazo algu saņēmēji varētu izmantot tiem piekritīgo atbalstu (nepieciešamie līdzekļi – 1,3 miljoni EUR ikgadēji);
- 13) neaplikt darba devēja maksāto bērna dzimšanas pabalstu ar IIN – nepieciešama politiskā griba, jo šis priekšlikums fiskāli nav ietilpīgs;
- 14) atvieglojums par apgādājamajiem mikrouzņēmuma nodokļa režīmā strādājošajiem, kas gūst ienākumus arī vispārējā nodokļu režīmā: reformas kontekstā šis jautājums zaudēs aktualitāti;
- 15) Mediācija ģimeņu stabilitātei un pirmslauību kursiem – vēlams šo atbalsta mehānismu paredzēt budžeta bāzē (nepieciešamie līdzekļi – 100 800 EUR ikgadēji);
- 16) Sociālā rehabilitācijas kurss vardarbīgas uzvedības mazināšanai - (nepieciešamie līdzekļi – 146 000 EUR katru gadu);
- 17) COVID-19 krīzes laikā adoptētājiem tika noteikts pabalsts, bet aizbildņiem, kas ir lielākā daļa ārpusģimenes aprūpētāju, atlīdzība netika celta. Šis jautājums jāaktualizē attīstības komitejā.

DLC nolemj:

2.1. DLC uzskata, ka jautājums par aizbildņu atlīdzību jau ilgstoši ir nepamatoti atlikts, tāpēc tas jāsakārto jau šogad.

3. CITI JAUTĀJUMI

(N.Jirgensone)

N. Jirgensone informē, ka saņemta Pathfinder kustības vardarbības mazināšanai pret bērniem iniciatīvā vēstule. *Pathfinding countries*” ir ANO ģenerālsēkretariāta veidota starptautiska iniciatīva vardarbības pret bērniem mazināšanai. Dalībvalstis apņemas cīnīties pret vardarbību, un Latvija arī izskata iespēju pievienoties iniciatīvai. Ņemot vērā ļoti atšķirīgo dalībvalstu klāstu, lielākais ieguvums no dalības varētu būt dažādās starptautiskās metodoloģijas vardarbības mazināšanai. Šo nacionālo apņemšanos apliecina valdības vai citi augsta līmeņa vadītāji.

Pievienojoties “*Pathfinding countries*” saimei, Latvijai jāveido fokālais punkts, kurā notiek informācijas apmaiņa un kas koordinē sadarbību, veicina sadarbību. Uzskatam par nepieciešamu Latvijai pievienoties, šajā jautājumā uzrunāsim Ministru Prezidentu, un DLC varētu veikt kontaktpunkta funkcijas. Šobrīd jau daudz kas tiek darīts, taču bieži nav informācijas par dažādām iespējām, aktivitātēm, tāpēc vēlams formulēt rīcības plānu 3-5 gadiem.

L.Neikens informē, ka LM strādā ar šiem jautājumiem, ir bijušas sanāksmes ar centru “Dardedze”. Ideja noteikti ir atbalstāma un tālāk virzāma, taču, lai jautājums nebūtu formāls, nepieciešama laba vadība. LM uzskata, ka vispirms jā sagatavo rīcības plāns, kurā iezīmēti atvēlētie resursi, un tikai tad jāpauž iniciatīva pievienoties. Sagatavošanās posms ir svarīgs, lai identificētu saturu esošajās aktivitātēs, dokumentos u.c. plānos, ko demonstrēt starptautiskajai iniciatīvai, jo mērķis ir demonstrēt labo piemēru citiem.

I.Parādnieks norāda, ka viņa redzējums ir sākt ar apņemšanos, un tad rast līdzekļus pasākumiem, piemēram, vardarbīgas uzvedības mazināšanai, apmācot vardarbības veicējus. Nepieciešams ieplānot līdzekļus pētījuma veikšanai situācijas monitorēšanai.

N. Jirgensone informē, ka saņemta Latvijas daudz bērnu ģimeņu biedrību apvienība vēstule, kurā lūgts iesaistīties, lai apzinātu iespējamās scenārijus COVID-19 otrā viļņa gadījumā. K.Ploka informē, ka Francijā darbs līdz gada beigām noteikts attālināti, bet PII strādā un bērni tās apmeklē.

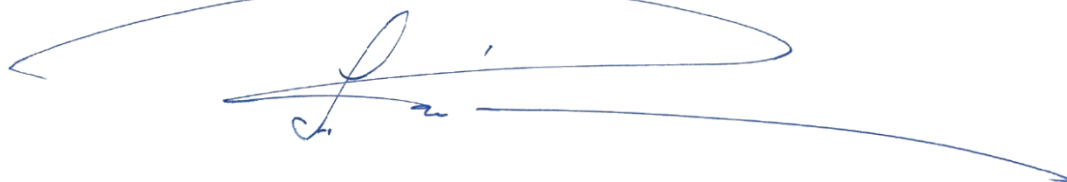
DLC nolēmji:

- 3.1. N.Jirgensone izsūta DLC dalībniekiem MP vēstules projektu komentēšanai, un pēcāk aicina Ministru Prezidentu nosūtīt vēstuli;
- 3.2. atbalstīt pausto ideju, saaicināt kopā atbildīgās ministrijas, lai diskutētu par iespējamajiem risinājumiem. Indikatīvi sanāksme varētu notikt 26.-28. augustā vai 31. augustā.

Sēdi slēdz plkst. 17.30

Sadarbības platformas “Demogrāfisko lietu centrs” vadītājs

I. Parādnieks

Pielikumā:

- 1) prezentācija “Bērnu, jaunatnes un ģimenes pamatnostādnes 2021.-2027. gadam” uz 11 lapām;
- 2) prezentācija “DLC prioritāro pasākumu pieteikumi” uz 12 lapām.

Sagatavoja:

D. Valte-Rancāne, 67082975

dace.valte@pkc.mk.gov.lv